

Милан Ристићовић

Први симпозијум”Немачко-српски односи од Берлинског конгреса до данас”, Бон 25-26. септембар 2000. године

Тешко оптерећени трагичним историјским искуством односи Срба и Немаца у овом веку (два светска рата, југословенска криза током деведесетих) постављају захтеве за сталним критичним преиспитивањем, истраживањем и објективним тумачењем. Један од значајних корака у том правцу је интердисциплинарни симпозијум “Немачко-српски односи од Берлинског конгреса до данас”, одржан у Бону 25. и 26. септембра 2000. године, захваљујући Задужбини Михајла Жикића (Michael Zikic Stiftung).

Та нова задужбина (основана 1998. у Бону) наставља на специфичан начин дугу и богату традицију српског задужбинарства. Њен утемељитељ рођен је у Свилајинцу 1907. године, а студирао је, дипломирао и докторирао на београдском Медицинском факултету. Радио је на Универзитетској клиници као асистент хирург све до почетка Другог светског рата. Као резервни санитетски официер Југословенске војске, у априлу 1941. одведен је у заробљеништво, где је највећи део четворогодишњег заточеништва провео у Стразбуру као главни хирург болнице за ратне заробљенике - пилоте. Због политичких разлога није желео да се врати назад у Југославију, па је каријеру наставио у иностранству до 1951, као војни лекар у британској армији, да би, пошто је други пут докторирао у Немачкој, до пензионисања 1975. радио у болници у Детмолду ко заменик шефа хируршког одељења. Михајло Жикић је преминуо у Детмолду у јануару 1999. године. Своју имовину је оставио “на ползу” Медицинског факултета, САНУ и Задужбини која носи његово име. Задужбина је основана с циљем да помаже истраживању немачко-српских односа и развијању дијалога у култури и науци представника та два народа. Задужбина ће сваке друге године организовати симпозијуме, и додељивати награде за научне радове млађих истраживача о српско-немачким темама (историографија и друге хуманистичке дисциплине, славистика-германистика) и краће истраживачке боравке.

Четрнаест учесника из Савезне Републике Југославије, Немачке и Италије, историчара, слависта, германиста и публициста, осветлило је својим излагањима на симпозијуму одржаном на Универзитету у Бону, с различитих проблемских и методолошких полазишта, неколика важна

питања из новије историје немачко-српских политичких, економских и културних односа и веза.

Уводна излагања, професора Филозофског факултета у Београду Андреја Митровића (Срби и Немци од Берлинског конгреса до данас), и Холма Зундхаузена (Holm Sundhaussen) из Института за Источну Европу Слободног универзитета у Берлину (Osteuropa - Institut der Freie Universität Berlin), (Немачко-српски односи: Аспекти билатералитета, мултилатералитета и асиметрије), на синтетички су се начин бавила основним правцима којима су се кретали односи два по величини веома различита “партнера” током последњих 120 година. Првог дана симпозијума немачко-српским језичким везама био је посвећен реферат професора Волфа Ошлеса (Wolf Oschlies) са Савезног института за источне науке и међународне студије - Одељења за Средњоисточну и Југоисточну Европу (Bundesinstitut für ostwissenschaftliche und internationale Studien im Fachbereich für Ostmittel - und Südosteuropa, Köln). О развоју србистике у оквирима немачке славистике у протекла два века излагање је имао професор Серђо Бонаца (Sergio Bonazza) са Универзитета у Верони.

Присуство привредника, научника и стручњака различитих специјалности са немачког простора у Србији од проглашења независности до почетка рата имало је велики значај за њену, посебно привредну модернизацију. Бројне податке о њиховом деловању у свом реферату изнео је др Ханс Мидлиг (Hans Miedlig) са Универзитета у Гетингену, док је о српским студентима на немачким универзитетима у истом периоду, реферисала др Љубинка Трговчевић (Историјски институт САНУ), износећи само део својих исцрпних истраживања тог питања, која је обавила протеклих година по архивима свих важнијих универзитета у Немачкој.

Комплексним односима две културе у међуратном периоду посвећена су била два реферата: Милана Ристовића (Филозофски факултет у Београду), који је говорио о виђењу немачке стварности у време Вајмарске републике у делу “Ирис Берлина” Милоша Црњанског, док је Ранка Гашић из Института за савремену историју у Београду говорила о немачком културном утицају у Београду и Србији тридесетих година двадесетог века.

Другог дана симпозијума представљена су у два проблемска и хронолошка блока четири реферата (односи у време Трећег рајха 1933-1945, и од 1945. до данас). Утицај нацистичке политике на деловање једне од значајнијих банкарских институција у Краљевини Југославији, Општег југословенског банкарског друштва а.д, после преузимања контроле над њеном аустријском централом, изложила је Весна Алексић (Архив Југославије), док је о односу Немачког рајха према Србији током Другог светског рата говорио професор Никола Отмар Хаберл (UGH Essen), с посебним нагласком на проблеме везане за феномен холокауста и ставовима српских политичких фактора према њему током рата.

Послератни односи Југославије и две немачке државе, подручје које је у обе историографије тек додирнуто истраживањима, са комплексним и често контроверзним питањима, периодима добрих и лоших односа, који су кулминирали током југословенске кризе деведесетих година, подвргнути су анализи у излагањима Јана Н. Лоренцена (J. N. Lorenzen, *Mitteldeutsche Rundfunk*) и др Душана Рељића. Лоренцен је изнео резултате својих истраживања односа Југославије и Немачке Демократске Републике од 1953. до 1961, када је успостављање дипломатских односа између две владе довело до раскида дипломатских односа између Београда и Бона. Један од најбољих познавалаца савремене југословенско-немачке проблематике, др Душан Рељић (*Europäisches Medien Institut e.V. Düsseldorf*) говорио је о критичним годинама између 1989-1998, месту и улози “немачког фактора” у југословенској кризи и фазама немачке “југословенске политике”.

Посебан квалитет дала је повремено полемична расправа, каква је била она подстакнута излагањем професора Хаберла, које је допуњено новим критичким елементима, различитим ставовима, излагањима. Треба на крају поменути да је подијумска расправа “Реалитети и перспективе немачко-српских односа у науци и култури”, коју је као искусан модератор водио професор Волф Опшис, у којој су учествовали: професор Волфганг Хепкен (W. Hoerken, *Universitat Leipzig*), професор Мирко Кривокапић (Филолошки факултет у Београду), професор А. Митровић, Душан Рељић, Холм Зундхаусен и Петер Волф (P. Wolf), дугогодишњи директор Гете-Института у Београду, била садржајна завршница Симпозијума, која је допринела општем позитивном утиску о том, дводневном научном сучељавању. Искуство са првог симпозијума свакако је солидан темељ на којем ће бити могућа његова научна надградња на следећим сусретима.

Излагања са Симпозијума биће објављена на немачком и енглеском језику у публикацији Задужбине МЗС - *Mitteilungen*, и на тај начин бити доступна научној и широј јавности.